

TER ONDERTEKENING
Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

TER ADVISERING
Aan de Minister voor Natuur en Stikstof

nota

Kamervragen van het lid Maatoug (GroenLinks)
over de aangenomen motie om uitgekochte
bedrijven ruimhartig te compenseren, maar
financiële instellingen niet

Parafenroute

[Redacted signature area]

Directoraat-generaal Agro
Directie Europees,
Internationaal en Agro
economisch beleid

Auteur

[Redacted author name]

TER BESLISSING

Datum

14 februari 2023

Kenmerk

DGA-EIA / 26385537

Kopie aan

Bijlage(n)

Aanleiding

Op 18 oktober jl. heeft het Kamerlid Maatoug (GroenLinks) schriftelijke vragen aan de Minister van Financiën gesteld over de op 6 oktober jl. aangenomen motie Maatoug en Van der Plas. Op 22 november jl. heeft de Minister van Financiën de Kamer een uitstelbrief gestuurd, omdat voor de beantwoording van de vragen nadere afstemming nodig was. Deze afstemming heeft inmiddels plaatsgevonden.

Aangezien het merendeel van de vragen op het terrein van LNV ligt is het voorstel dat de beantwoording door de Minister van LNV, mede namens de Minister voor Natuur en Stikstof en de Minister van Financiën, wordt verstuurd.

Advies MLNV

U wordt geadviseerd:

- akkoord te gaan met het beantwoorden van de Kamervragen;
- akkoord te gaan met de beantwoording van de Kamervragen;
- de bijgevoegde aanbiedingsbrief te ondertekenen.

Advies MNenS

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de beantwoording van de Kamervragen en de aanbiedingsbrief

Kernpunten

- De beantwoording van deze vragen wordt tegelijkertijd voorgelegd aan de Minister van Financiën.
- De beantwoording is in nauwe samenwerking met de ministeries van Financiën, van JenV en van BZK tot stand gekomen, omdat de vraagstelling sterk aanhaakt bij één van de wijzen waarop bedrijfsbeëindiging gestalte kan krijgen, namelijk onteigening en betrekking heeft op de precieze werking van

het pand- en hypotheekrecht in de kredietrelatie tussen boerenondernemers en banken.

- Een samenvatting van de antwoorden op deze Kamervragen vindt u in de onderstaande tabel.

Toelichting

Samenvatting vragen	Samenvatting antwoorden
Hoe gaat u opvolging geven aan de motie Maatoug en Van der Plas?	Het kabinet onderzoekt de mogelijke beleidsopties waarmee een financiële bijdrage van banken aan de landbouwtransitie en de stikstofopgave kan worden geborgd. Na het afronden van dit onderzoek – naar verwachting voor de zomer - zal de minister van LNV uw Kamer informeren over de uitkomsten.
Vallen financiële vergoedingen die boeren ontvangen voor vrijwillige bedrijfsbeëindiging onder het (hypotheek- of) pandrecht? Wat is er mogelijk om te zorgen dat deze overheidsvergoedingen niet opeisbaar worden voor financiële ondernemingen?	Als de overheid een subsidie verstrekt aan een ondernemer voor het beëindigen van de agrarische activiteit, is het aan de ondernemer om te bepalen wat daarmee wordt gedaan. De ondernemer kan de subsidie o.a. gebruiken om bestaande leningen af te lossen. De vraag naar wat er mogelijk is om te zorgen dat deze vergoeding niet-opeisbaar is voor financiële ondernemingen wordt meegenomen in het lopende onderzoek waarover de minister van LNV u zal informeren.
Valt eventuele gedwongen uitkoop onder de Onteigeningswet?	Er zijn verschillende mogelijkheden voor gedwongen uitkoop. Eén mogelijkheid is intrekking van een natuurvergunning. Een andere is onteigening.
Klopt het dat een ondernemer die onteigend wordt er niet op achteruit mag gaan in vermogen?	Voor onteigening geldt volledige schadeloosstelling als grondwettelijk vereiste.
Wat zijn de mogelijkheden van een financiële instelling om onderpand op te eisen bij een onteigeningsprocedure en hoe werkt dit?	Een schuldeiser kan zijn vorderingsrecht uitoefenen door tussen te komen in de onteigeningsprocedure.
Wat is de rol van de rechter in het toekennen van schadevergoedingen? Op welke manier beperkt dit de mogelijkheid om herverdelend beleid te voeren?	De omvang van de schadeloosstelling wordt bepaald door de burgerlijke rechter. De regels over schadeloosstelling bieden geen ruimte voor herverdelend beleid, mede gezien in de context van het grondwettelijk

	recht op schadeloosstelling en de rol van de rechter in ons staatsbestel.
Kunt u inschatten hoeveel er sinds de PAS-uitspraak van de Raad van State is geïnvesteerd in de verdere intensivering van de veehouderij en hoeveel daarvan door banken is gefinancierd?	Cijfers daarover heb ik niet. Het is uit beschikbare cijfers over investeringen niet af te leiden hoeveel daarvan bancair gefinancierd is en welk deel intensivering betreft.
Is er bij vrijwillige of evt. gedwongen uitkoop sprake van een transitierisico dat verwezenlijkt? Zijn financiële ondernemingen daarmee financieel verantwoordelijk.	Er is sprake van een transitierisico. De beheersing van duurzaamheidsrisico's is van groot belang en ik zet mij in voor de verbetering daarvan. De vereisten op het gebied van risicobeheer bepalen niet wie voor enig waardeverlies verantwoordelijk is.

Politiek/bestuurlijke context

- In het Coalitieakkoord is afgesproken dat de overheid "een niet-vrijblijvende bijdrage van banken, toeleveranciers, de verwerkende industrie en de retail" verwacht.
- Het afgelopen jaar zijn er meerdere moties ingediend over de rol van banken in de landbouwtransitie.
 - De aangenomen motie Thijssen (PvdA) c.s. van 23 juni 2022 roept op om uitgekochte bedrijven ruimhartig te compenseren, maar financiële instellingen niet.
 - De aangenomen motie Maatoug (GroenLinks) en Van der Plas (BBB) van 6 oktober 2022 roept op om uitgekochte bedrijven ruimhartig te compenseren, maar financiële instellingen niet.
 - De motie Beckerman (SP) van 3 november 2022 roept op om te onderzoeken om een deel van de agrarische bankleningen af te waarderen en de besparingen die hierdoor ontstaan ten goede te laten komen aan de verduurzaming van de landbouw.
- In de Kamerbrief Toekomst Landbouw van 25 november 2022 heeft u de Kamer geïnformeerd over de ketenaanpak bij de landbouwtransitie. U heeft daarin aangegeven afspraken te willen maken met banken over hoe zij boeren kunnen ondersteunen in de transitie, bijvoorbeeld door het bieden van financiële verlichting of aantrekkelijke arrangementen voor de boeren. Dit is onderdeel van de gesprekken om te komen tot een Landbouwakkoord.
- In de Kamerbrief Toekomst Landbouw is ook toegezegd dat in lijn met bovengenoemde moties u zal onderzoeken "hoe banken een financiële bijdrage kunnen leveren aan de transitie in de landbouw".